

Això de l'educació sexual ... (16/9/2019)

En el puntdevista anterior assenyalava que els principis d'un nou curs són temps propicis per a fer propostes noves i de millora; i això és tan vàlid per a les persones com per a les institucions. Així, el Departament d'Educació ens ha presentat el seu propòsit d'introduir un programa generalitzat d'educació afectiva i sexual durant els propers tres anys. Atès que no s'ha fet encara pública la seva concreció, no es pot dir gran cosa al respecte, però des de l'experiència que dona haver treballat l'educació sexual ja fa més de quaranta-cinc anys, em permeto fer certes consideracions de caràcter prepositiu.

Diguem d'entrada que l'educació sexual ha de ser una part de l'educació integral de les persones, en la mateixa mesura que la sexualitat és part important de la vida personal i de les relacions socials. És per això que ara mateix, en el currículum competencial vigent a Catalunya, hi ha una competència de primària inserida en l'àmbit del coneixement del medi i una de secundària inserida en l'àmbit científicotecnològic, que fan referència explícita al tractament de la sexualitat. I la perspectiva afectiva es pot trobar en àmbits com l'educació en valors de primària i en l'àmbit personal i social de secundària. Així ho reconeix el propi Departament en el seu arxiu 09 sobre el tema.

A l'ajuntar el concepte d'afectivitat amb el d'educació sexual suposo que es vol destacar que la sexualitat humana no és una mera qüestió biològica sinó que té implicacions en les relacions socials i en l'individu mateix, en tant es vincula a sentiments i emocions, que són els integrants de l'afectivitat humana. Dit d'una altra manera: una part de la nostra afectivitat està vinculada amb la sexualitat, però no tota, evidentment, a menys que un es consideri freudià rotund. I aquí ja tenim peu a plantejar-nos algunes preguntes en tant que educadors familiars i escolars.

Ningú no dubtarà de la responsabilitat de l'escola pel que fa a la informació sobre la vessant biològica de la sexualitat i tot el referent a les prevencions de malalties, etc. Però pel que fa a las implicacions entre la sexualitat i l'afectivitat, l'escola no en té l'exclusivitat del seu tractament, sinó que aquí la família hi juga un paper prioritari. No podem oblidar que en el nostre context cultural i legal, els pares o tutors legals tenen la principal responsabilitat en l'educació dels infants i adolescents. Diguem-ho amb un exemple. Si hi ha un problema de inadaptació o de comportament, ningú no buscarà en l'escola la principal responsabilitat, mentre que si hi ha un dèficit de coneixements matemàtics, socials, etc., ningú no pot atorgar a la família la principal responsabilitat al respecte. Principal responsabilitat no vol dir exclusivitat, certament.

Per tant, en una proposada educació afectiva i sexual, l'escola no pot pretendre actuar sola. Sense la deguda informació, implicació i compromís de la família no es podrà, ni legítimament i efectiva, dur a terme aquesta part de l'educació integral, com no es podrà fer, per exemple, en el terreny de l'educació cívica, ecològica, vers el consum, etc. En la nostra societat democràtica la família, en condicions normals, no pot ser marginada en l'àmbit educatiu que té a veure amb els aspectes més íntims de la personalitat dels menors.

En la presentació del programa que ens ocupa s'han plantejat algunes altres qüestions que mereixen comentari. S'ha assenyalat que es formarà en cada centre, mitjançant un postgrau universitari, un docent que servirà de referència, encara que el programa es considera de caire transversal. Bé, si és transversal ha d'afectar a tots els docents, i tenir un "especialista" pot significar la inhibició de la resta. Això sense entrar ara a considerar si aquest programa ha de ser més transversal que molts altres que se'n poden esmentar, sense oblidar el mateix llenguatge, les matemàtiques, les competències socials, etc. Qualsevol docent pot decidir seguir formant-se en qualsevol aspecte del currículum escolar que desitgi, sense que això hagi de comportar diferències, més enllà de les necessitats específiques que pugui tenir un centre en un lloc i moment determinat, i que facin aconsellable alguna especialització en concret. La tasca de tot l'equip docent resulta sempre fonamental.

També s'han escoltat veus que demanen que aquest programa sigui avaluat, fins i tot que es converteixi en una assignatura més del currículum. Sobre això darrer, no acabaríem mai de demanar noves assignatures. Si cada dimensió possible de l'educació es converteix en una assignatura del currículum; ja es poden suprimir totes les vacances i doblar el nombre d'hores de l'escolaritat diària. I respecte a l'avaluació, cal recordar que en la mateixa mesura que l'educació sexual i les seves implicacions són presents entre les fites competencials a aconseguir en les etapes educatives, ja són objecte d'avaluació. Això sense entrar ara a valorar què suposaria avaluar acadèmicament la dimensió estrictament afectiva en la seva confluència amb la sexualitat.

Ningú no pot dubtar, insisteixo, de la necessitat d'educar la dimensió sexual de la persona, i més avui que té clares implicacions en les relacions socials des de la pre-adolescència, que ha de servir per prevenir l'assetjament, certes malalties i la violència de gènere, que està inserida en el consum i en la convivència entre opcions sexuals diferents. Però tot això no es pot fer al marge de les famílies i sense el seu consentiment i col·laboració. L'escola no ho pot tot, com solem dir, però en solitari encara menys. Segurament seguirem parlant del tema.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)